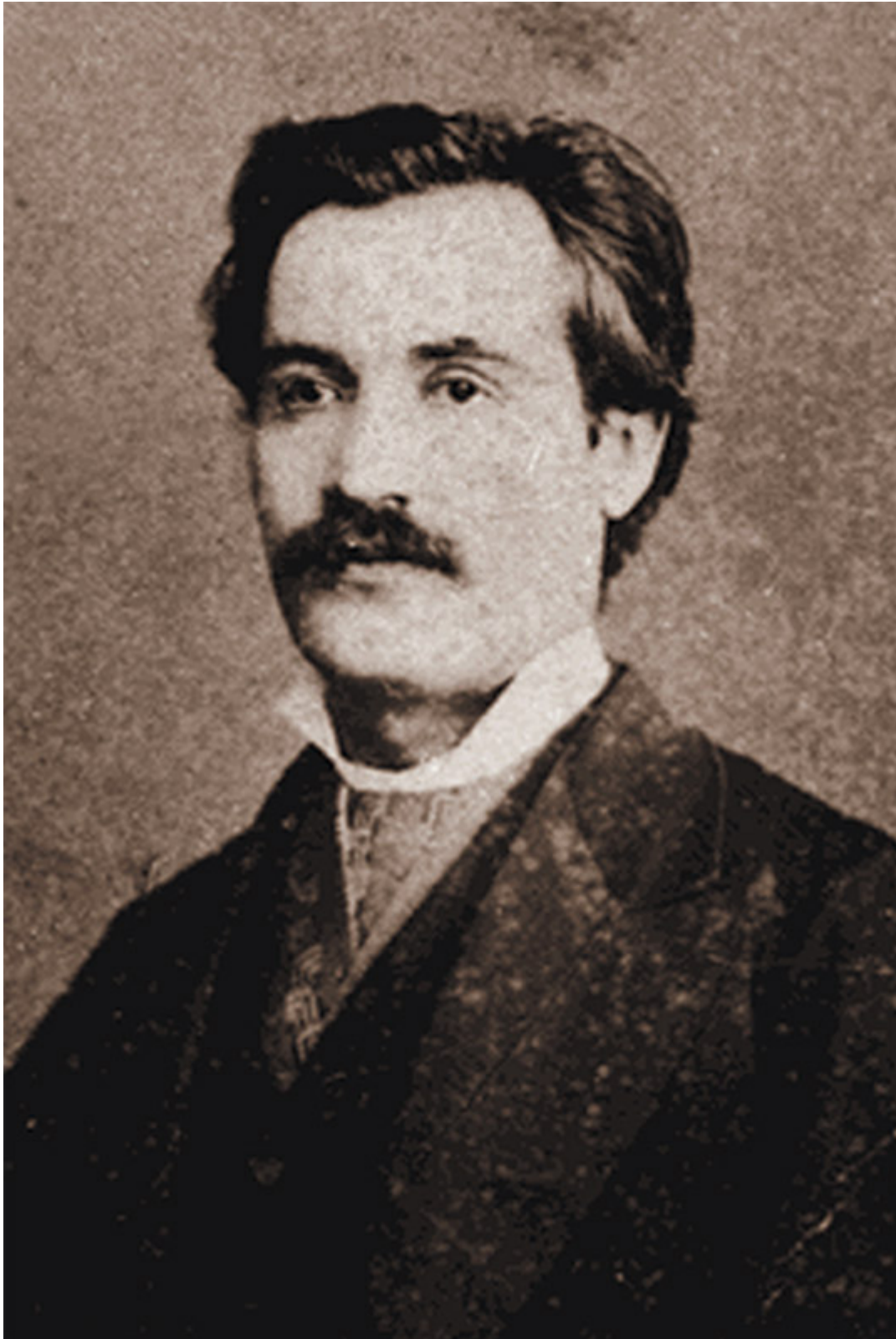

**[„PRIN DISCURSUL ȚINUT LA
ATENEU...”] – de Mihai Eminescu
[14 aprilie 1883]**

Prin discursul ținut la Ateneu d. C.A. Rosetti a continuat a afirma că colegiile superioare sunt coruptibile din cauza micului număr; că se fac întregiri, se speculează voturile ș.a.m.d. Nu noi vom fi aceia cari să contestăm cu desăvârșire aceasta, căci pădure fără de uscături nu se poate. Oratorul de la Ateneu cată să fi cunoscând pe amicii săi politici din colegiul I și să fi știind, în calitate de fost staroste, cam ce fel de deprinderi și ce spirit negustoresc vor fi adus și în colegiul I, al proprietății istorice, oamenii banului și ai diferenței, odinioară stărostiți de d-sa, după ce ei au cumpărat moșii. Cât despre trecut și de oamenii cari au rămas din trecut, d. C.A. Rosetti însuși nu va tăgădui că, dacă aceștia nu s-ar fi distins prin nimic alt, prin caracter neatârnat și prin dezinteresare în afacerile publice s-au distins desigur.

Și tocmai la elementele acestea și la cele asimilate lor ne adresăm noi și solicităm în toate zilele de la ele ca, în numele libertății și intereselor acestui popor întreg, să nu renunțe la sfera lor de influență politică și socială la care Constituția le dă un drept; să nu facă ca votul lor cel dezinteresat să cază în aceeași urnă, să aibă aceeași valoare și aceeași greutate cu votul oricărui venetic, oricărui negustor de vorbe, oricărui politician de meserie.

De șase sute de ani – am zis – viața României e legată de proprietatea istorică, de proprietari istorici. De șase sute de ani aceștia, în timpi de cădere, aproape numai ei au ținut sus ideea statului și a naționalității române. Respectul de sine, disprețul, poate naiv, dar justificat în contra înnoiturilor străine au făcut cu puțință ca poporul să se redeștepte din somnul de o sută de ani, somn care s-a început când cel din urmă din Basarabi au căzut pe eșafod și care s-a sfârșit abia în secolul nostru.

Da! Familiile vechi sunt menite a se stinge, pentru că n-a vrut Dumnezeu ca un copac al pădurilor sale să crească până la cer. Da! în locul stejarului secular stejarul cel tânăr se –

naltă în sus – neam vine și neam trece – aceasta e legenda veacurilor. Dar nu e indiferent pentru un popor ce răsare în locul stejarului, nu [e] indiferent când plante parazite, oricât de trecătoare ar fi ele, își înfig rădăcinile în trunchi și ajung mai repede sus decât stejarul. Nu e indiferent pentru un popor cărui principiu se datorează ridicarea unui om în mijlocul lui: dacă ea se datorește tăriei, curajului, energiei – tot atâtea numiri diverse pentru principiul puterii de muncă și pentru bărbăție – sau dacă ea se datorează speculei, apucăturilor, instinctelor feline și oarecum femeiești ale omenirii. Nu e indiferent pentru viața unui popor ca, în loc de stejar, să răsară slabul și pururea de vânt legănatul mesteacăn. Nu e indiferent dacă cei ce se ridică au sau nu rădăcini adânci în pământul țării. Nu e, c-un cuvânt, indiferent dacă soarta unei țări e condusă de oamenii ei proprii sau de aristocrația diferențelor de preț și diferențelor de opinii, de aristocrația cursului de bursă și a limbuției.

De aceea credem a putea afirma că în colegiul I se află încă, cât timp nu știm, multe elemente independente, dezinteresate, având cultura necesară și timpul necesar de a se ocupa cu controlul afacerilor țării, și că aceste elemente nu trebuiesc să renunțe cu nici un preț la dreptul pe care li-l dă Constituția de a exercita un asemenea control. Și fiindcă onor. d.

C.A. Rosetti citează pe d. George Cantacuzino, care ar fi având mai multe moșii decât toți proprietarii la un loc, zicem și noi: Da! n-ar exista nici un inconvenient dacă d. George Cantacuzino ar intra de-a dreptul în Senat, fără a mai fi ales de cineva, și nu e nimenea în țara aceasta care n-ar avea încredere în exactitatea și în corectitudinea cu care d. George Cantacuzino ar exercita acest control asupra afacerilor țării, cari, întru cât sunt publice, sunt și ale sale. Singurul principiu care s-ar opune unui asemenea fapt este principiul de stat, că legile nu se fac pentru persoane –

luate individual – ci pentru grupuri de persoane și grupuri de interese.

Cazurile de coruptibilitate pe cari ni le citează d. C.A. Rosetti nu probează nimic. Excepțiuni au existat totdeauna. Pot fi și în acest colegiu oameni cari 'și speculează voturile; dar nu credem că în genere se face aceasta. Și, în adevăr, am văzut în trecut că atotputernicia unui guvern ar fi în țara aceasta absolută, gardele d-lui Serurie și delegații subprefecților ar alege pururea pe toți favoriții guvernului eventual dacă n-ar exista acest colegiu întâi, singurul capabil de a rezista, chiar în contra elementelor sale proprii.

Proba ce s-a dat cu ocazia revizuirii art. 7 e îndeajuns, credem, a dovedi greutatea și direcția de mișcare a acestui colegiu, căci suntem aproape siguri că, dacă el n-ar fi existat, nu numai categoriile Costinescu, ci toți străinii ar fi azi cetățeni români.

Dar să lăsăm aceste adevăruri generale, pe care d. C.A. Rosetti le combate cu îndărătnicie, voind a arăta că albul e negru și negrul e alb. Dacă nu admite ceea ce zicem mai sus nu cunoaște istoria țării ce pretinde că e a sa și nu voiește să vază adevărul. C-un om însă care nu vrea să vază, discuțiunea e aproape de prisos.

Vom face numai o comparație, pe care-o vor înțelege toți. O roată care se 'nvârtește împrejurul axei sale descrie de ex. o cale de un metru pe secundă, însă o cale ce se-ntoarce în sine însăși, încât, pentru a constata câtă distanță ar fi parcurs în linie dreaptă, am trebui să măsurăm circumferința roții și s-o multiplicăm aceasta cu numărul secundelor. Un alt corp împins înainte să zicem că ar face asemenea un metru pe secundă. La roată nu vedem distanța ce ar fi parcurs-o; la un corp împins o vedem. Tot așa e cu coruptibilitatea d-sale. Ea e mai mare în colegiul III și al Iv-lea, dar – vorba noastră – se 'nvârtește în cercul ei strâmt și, dac – am vedea de câte

ori se 'nvârtește, am observa că distanța ce-ar parcurge e mult mai lungă decât cea pe care a parcurs-o celălalt corp a cărui împingere a costat oarecare muncă.

Pe un alegător din colegiul I [î]l corupi împingându-l cu făgăduința că pui pe nepotu – său în slujbă. Un nepot prost – o salba dracului – mai mult într-o funcție a statului. Numărul lor e legiune, căci nu e singura cale a nepotismului.

Tot atât de lesne corupi o mie de oameni învârtindu-i cu vorba că n-o să-i iai o zi la gardă ori la alte prestațiuni.

Cestiunea principală nu este asta. Cestiunea e ca omul de stat care dirige să aibă bunul simț de a se servi cât se poate de puțin de asemenea mijloace, de a se feri chiar cu totul de ele.

Iar coruptibilitatea în sine și ca rău constant atârnă cu totul de alte împrejurări: atârnă de adâncimea culturii, de valoarea pe care oamenii o dau adevărului recunoscut. Coruptibilitatea de moravuri și superficialitatea de educație merg aproape mână 'n mână.

Figura cu roata, împrumutată mecaniceii, ne dă ocazia de-a repeta un adevăr foarte vechi: nici o lege electorală, nici o constituție, nici o punere la cale omenească nu e capabilă să ridice în mod spontan treapta de cultură în care se află un popor, precum nici o vorbă, nici un volum scris nu e în stare a înmulți puterea unui copil. Acest spor nu se câștigă decât prin muncă. O muncă crescând în progresiune mică, dar continuă, va spori puterile copilului la maximum posibil; o muncă intelectuală, crescând asemenea în progresiune, va spori cultura unui popor la maximum ei și prin aceasta capacitatea lui de a înțelege interesele publice. Dar pentru aceasta trebuie timp, una la mână; economie de forțe, două la mână.

Cine însă cheltuiește forțele naționale pentru a întreține cu ele clase întregi de Caradale și de Serurii, de oameni improductivi, incapabili de muncă și avizați la buget și la

favori guvernamentale, acela nu poate pretinde să aibă ce cheltui pentru cultura poporului său.

Blocul de marmură din care – ai tăiat un satir nu mai e bun să tai din el pe Minerva.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro